Konstitutionsutskottets betänkande 1977/78: 1

med anledning av *justitieombudsmännens* redovisning av sin verksamhet till 1977/78 års riksdag jämte motion

Det ankommer på konstitutionsutskottet att granska justitieombudsmännens verksamhet. Till utskottet har för detta ändamål hänvisats ombudsmännens ämbetsberättelse för tiden den 1 juli 1976—den 30 juni 1977 (Redog. 1977/78: 1). Från ombudsmannaexpeditionen har utskottet mottagit diarier, inspektionsprotokoll och registratur m. m. avseende samma tid. Ombudsmännen har företrätt inför utskottet och lämnat vissa allmänna upplysningar och synpunkter. Till utskottet har inkommit ett antal skrivelser angående ombudsmännens verksamhet.

Den nu avgivna ämbetsberättelsen inleds på sedvanligt sätt med en skrivelse till riksdagen, vari bl. a. lämnas vissa statistiska uppgifter angående verksamheten. Antalet inkomna klagoärenden under tiden den 1 juli 1976—den 30 juni 1977 uppgick till drygt 2 900, vilket är något lägre än under närmast tidigare redovisningsperiod. Sammanlagt avgjordes närmare 3 000 ärenden under den tid ämbetsberättelsen avser. Balanserade ärenden per den 30 juni 1977 uppgick till 900. Åtal har anställts i ett fall, och i ett fall har åtgärd för disciplinär bestraffning vidtagits. Den möjlighet JO-instruktionen ger att överlämna klagomål till annan myndighet för prövning och avgörande har utnyttjats i 54 ärenden.

Ämbetsberättelsen innehåller redogörelser för ärenden av större allmänt intresse. Dessutom redovisas vilka remissyttranden m. m. som ombudsmännen avgett. Ett avsnitt av ämbetsberättelsen innehåller en redogörelse för inspektionsverksamheten.

Motionen

I motionen 1977/78: 17 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen lägger justitieombudsmännens ämbetsberättelse till handlingarna med gillande av de uttalanden som gjorts i motionen rörande JO:s handläggning av vissa ärenden och JO:s verksamhet i allmänhet.

I motionen behandlas några konkreta fall där vederbörande justitieombudsmans handläggning enligt motionärerna visar uppenbara brister. Vidare lämnas vissa allmänna synpunkter på JO-ämbetets ställning och funktion. Beträffande det närmare innehållet i motionen hänvisas till den tryckta texten.

Utskottet

I den utredning om JO-ämbetet som låg till grund för ämbetets nuvarande organisation m. m. (KU 1975/76: 22) berörde utredningen bl. a. konstitutionsutskottets granskning av ombudsmännens verksamhet och frågan om besvär över ombudsmännens beslut. I sistnämnda hänseende anförde utredningen följande (se SOU 1975: 23 s. 138):

Det är enligt utredningens mening angeläget att klargöra att man inte kan besvära sig över ombudsmännens beslut och att hänvändelser till KU inte kan av detta behandlas på samma sätt som besvärsärenden. Utskottet saknar sålunda resurser för att ingå på en saklig prövning av de ärenden som ombudsmännen avgjort. En detaljerad rättslig prövning från utskottets sida av enskilda ärenden, utmynnande i uttalanden om huruvida en enskild myndighet eller tjänsteman begått fel i tjänsten eller ej, skulle gå vida utöver den funktion som utskottet har enligt riksdagsordningen, nämligen att granska ombudsmännens verksamhet främst för att utröna om något förhållande föreligger som ger anledning till antagande att ombudsman ej längre åtnjuter riksdagens förtroende.

Utredningen vill därför återigen betona att ombudsmännens uttalanden inte är några bindande föreskrifter eller disciplinära sanktioner utan åsiktsyttringar, som skall tjäna myndigheterna till vägledning på grund av tyngden i den sakliga argumentationen. De bör därför inte kunna överklagas, vare sig till KU eller till någon annan instans. Likaså bör ett beslut av JO att ej uppta ett klagomål till utredning eller att ej utdela någon kritik uppfattas som sista ordet från ett extraordinärt organ, varför det ej bör kunna överprövas av annan.

Utredningens uttalanden på denna punkt lämnades utan erinran av riksdagen i samband med 1975 års JO-reform. Med hänvisning till de nämnda uttalandena avstyrker utskottet bifall till motionen 1977/78: 17 (vpk), såvitt gäller frågan om JO:s handläggning av de i motionen särskilt angivna ärendena. Ej heller kan utskottet ansluta sig till vad som anförs i motionen om JO:s verksamhet i allmänhet.

Den av utskottet företagna granskningen av justitieombudsmännens verksamhet har i övrigt ej gett anledning till något särskilt uttalande från utskottets sida.

Utskottet hemställer

att riksdagen med avslag på motionen 1977/78: 17 lägger justitieombudsmännens ämbetsberättelse — redogörelsen 1977/78: 1 — till handlingarna med gillande av vad utskottet anfört.

Stockholm den 15 november 1977

På konstitutionsutskottets vägnar

KARL BOO

Närvarande: Karl Boo (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck* (m), Holger Mossberg (s), Olle Svensson (s), Sven-Erik Nordin (c), Ove Karlsson* (s), Lars Schött (m), Bengt Kindbom (c), Yngve Nyquist (s), Britta Hammarbacken (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Karl Erik Olsson* (c), Marianne Stålberg (s) och Daniel Tarschys (fp).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

NORSTEDTS TRYCKERI STOCKHOLM 1977 770044